

PŘÍLOHA Č.5 - PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ 2017-18

(Dle Metodického pokynu MŠMT k prevenci a řešení šikanování č.j. 25 832/2008-16 ze dne 5. 12. 2008. Na tvorbě a realizaci programu se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci školy. Koordinace jeho tvorby patří ke standardní činnosti školního metodika prevence. Ten podle potřeby spolupracuje s metodikem prevence v PPP. Za realizaci a hodnocení programu je odpovědný ředitel školy. Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí.

1. Co je a co není šikana

Základní formy:

- fyzická šikana: bití, vydírání, loupeže, poškozování věcí, sexuální násilí,
- psychická šikana: nadávky, pomluvy, vyhrožování, zesměšňování.

Hlavní rysy lze popsat následovně:

Jeden nebo více žáků úmyslně a většinou opakovaně týrá a zotročuje spolužáka či spolužáky a používá k tomu agresi a manipulaci.

Šikana je každé chování, které splňuje tyto znaky:

- je cílené vůči jedinci nebo skupině
- je obvykle opakované, často dlouhodobé
- jeho záměrem je oběti ohrozit, ponížit či zastrašit
- oběť se mu neumí bránit a dlouhodobě trpí.

Šikana není:

- jednorázová rvačka, nevhodný vtip či konflikt
- vyčlenění dítěte z kolektivu, pokud není motivováno snahou ublížit či pobavit se na jeho úkor.

2. Prevence šikany

Každý pedagog, obzvláště třídní učitel, je odpovědný za vytvoření zdravého klimatu třídy.

Je povinen zejména:

- podporovat rozvíjení pozitivních vztahů mezi dětmi
- jednat s dětmi jako s partnery
- udržovat ovzduší důvěry mezi dětmi a pedagogy
- v kritických situacích dát jasně najevo, že špatné chování nelze tolerovat
- nebýt lhostejný k projevům agresivity
- informovat děti i rodiče, na koho se obrátit při problémech- třídní učitel, výchovný poradce, schránka důvěry, vedení školy, linka důvěry...

3. Jak poznáme, že by mohlo jít o šikanu?

Příklady přímých znaků šikany:

- soustavné posměšné poznámky, nadávky, hrubé žerty, hanlivá přezdívka na adresu určitého žáka, pokud to tento žák těžko snáší a trpí tím
- jednostranné vyžadování věcných či peněžních darů
- jeden žák vystupuje vůči druhému v roli „sluhy“ či „otroka“
- často opakované pošťuchování, strkání, údery, poškozování věcí, které žák neoplácí, někdy je oběť dohnána až k projevům zoufalství
- na žáka je vyvíjen nátlak k vykonávání nemorálních až trestných činů

Příklady nepřímých znaků šikany:

- (potencionálně šikanovaný) žák se o přestávkách zdržuje stranou od ostatních, nemá kamarády
- přestávky tráví v bezpečné blízkosti učitelů nebo mimo třídu, vymýšlí si záminky, aby nemusel být ve třídě
- jeho prospěch se nevysvětlitelně zhoršuje, nesoustředí se na učení
- má často poškozené nebo rozházené věci, často se mu „záhadně“ ztrácí, ve třídě, v šatně...
- při týmových sportech bývá volen mezi posledními
- působí smutně, stísněně, často chybí z nejasných důvodů, nevolnost, bolení hlavy...
- má-li promluvit před třídou, je nejistý a ustrašený

4. Postup vyšetřující osoby, má-li podezření na šikanu

1. Konfrontovat svá pozorování s dalšími kolegy.
2. Co nejdříve oznámit své podezření vedení školy, výchovnému poradci, konzultovat další postup.
3. Mezi čtyřma očima vyslechnout více nezaujatých svědků, popřípadě konfrontovat svědky mezi sebou.

Je zejména důležité získat odpovědi na následující otázky:

Kdo je obětí, popřípadě kolik obětí je.

Kdo je agresorem, kolik agresorů je. Kdo z nich je iniciátor, kdo aktivní účastník šikanování a kdo je obětí i agresorem?

Co, kdy, kde, a jak dělali agresori obětím?

K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?

Jak dlouho šikana trvá?

4. Spojit se s rodiči případné oběti, konzultovat výskyt nepřímých znaků šikany. Poprosit je o pomoc.
5. Vyslechnout oběť – citlivě, diskrétně, zaručit bezpečí a důvěrnost informací. NIKDY neřešit problém před celou třídou!
6. Zajistit ochranu oběti šikany.
7. Teprve nyní vyslechnout agresory, případně konfrontovat agresory mezi sebou. NIKDY konfrontace obětí a agresorů!
Vytipovat nejslabší článek, dovést je k přiznání či vzájemnému obviňování.
8. Požádat vedení školy o svolání výchovné komise (vedení školy, výchovný poradce, třídní, preventista sociálně patologických jevů, případně psycholog).
Ta na základě shromážděných informací posoudí, zde se jedná o šikanu a jaký je stupeň její

- závažnosti /stupně 1-3 počáteční šikana, 4-5 šikana v pokročilém stádiu/, navrhne další postup vůči obětem i agresorům i třídě jako celku. Potrestání agresorů je individuální, závisí na věku, intenzitě šikany a na tom, zda se jedná o první případ či recidivu.
9. Individuálně pozvat rodiče agresorů. Seznámit je se situací, sdělit jim navrhovaná opatření, (zdůraznit možnost nápravy) a požádat je o spolupráci. Pokud odmítají, zvážit oznámení na Policii ČR.
 10. Individuálně pozvat rodiče obětí šikany. Seznámit je se situací, domluvit se na opatřeních (terapie, osobnostní výcvik...).

Krizový plán pro řešení šikanování

Krizový plán A – řešení zárodečného stádia šikanování

1. Podezření na šikanu jsou všichni pedagogičtí pracovníci povinni neprodleně ohlásit školnímu poradenskému pracovišti – ŠPP (metodikovi prevence, výchovné poradkyni,) a vedení školy.
2. ŠPP provede rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi
 - rozhovory jsou vedeny za přítomnosti nejméně 2 dospělých osob (svědci) a jsou písemně zaznamenávány všechny podstatné informace, které svědci stvrdí svým podpisem
3. Na základě vstupních informací jsou vytipováni další svědci.
4. O výsledních rozhovorech ŠPP informuje vedení školy.
5. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů)
 - rozhovory jsou vedeny za přítomnosti nejméně 2 dospělých osob (svědci) a jsou písemně zaznamenávány všechny podstatné informace, které svědci stvrdí svým podpisem
6. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.
7. ŠPP ve spolupráci s vedením školy zajistí ochranu obětem:
 - o situaci jsou prokazatelně informováni všichni ped. pracovníci daného stupně,
 - jsou přijata speciální opatření k předcházení pokračování šikany – např. zaměřené pozorování aktérů šikany při dozorech, přeřazení agresorů či obětí do jiného třídního kolektivu (popř. doporučení změny školního prostředí), zapojení asistentů pedagoga apod.
8. Informace z rozhovorů předá ŠPP vedení školy, které ve spolupráci s třídními učiteli rozhodne o výchovných opatřeních:
 - a. Napomenutí třídního učitele.
 - b. Důtka třídního učitele.
 - c. Důtka ředitele školy.
 - d. Snížená známka z chování.
9. O situaci a přijatých opatřeních jsou informováni rodiče všech hlavních aktérů šikany.

Krizový plán B – řešení pokročilého stádia šikanování - výbuch skupinového násilí vůči oběti

1. Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora oběti.
5. Informování vedení školy a ŠPP.
6. Nahlášení policii.
7. Vlastní vyšetřování – ve spolupráci s policií:
 - a. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
 - b. Nalezení vhodných svědků.
 - c. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
 - d. Zajištění ochrany obětem.
 - e. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.

Kontakty pro informace a pomoc - příslušný preventiva rizikového chování OO Policie ČR, pracovník příslušného Orgánu sociálně-právní ochrany dětí, etoped nebo psycholog poskytující terapii agresorům popř. obětem, pracovník organizace poskytující intervence ve třídách – např. Centrum Nové naděje Frýdek – Místek, PPP Nový Jičín,...).

v oblasti prevence sociálně patologických jevů – šikana, drogová problematika a ostatní elementy rizikového chování.

Preventivní aktivity zaměřené specificky proti vzniku šikanování

(Aktivity mají vést k vytváření bezpečného prostředí - podporovat solidaritu a toleranci, vědomí sounáležitosti,

vytvářet podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy, rozvíjet spolupráci mezi dětmi a jejich vzájemný respekt, rozvíjet jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince. Pokud se na prevenci podílí externí realizátor, měl by být na jeho programu přítomen pedagogický pracovník školy, který v něm bude pokračovat.)

1 Průřezově všemi ročníky a obory

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita proti šikaně a způsob jejího vedení (např. prožitková aktivita, diskuse, předávání informací,...)	Učitel
Základy práva, Právo v podnikání	Besedy, diskuse, filmy, drama - cvičení	Ing. Benešová Ing. Císař
ZSV	Besedy, diskuse, filmy, drama - cvičení	PaedDr. Harvánková
ETICKÁ VÝCHOVA	Besedy, diskuse, filmy, drama - cvičení	Mgr. Bezděková
Výchova ke zdraví	Besedy, filmy, diskuse, tělesná cvičení	Mgr. Žatečková, Mgr. Medek Ing. Ševčíková

Zajištění vzdělání pedagogických a nepedagogických pracovníků v problematice šikanování

Všem pedagogickým pracovníkům byly prostřednictvím školního webu a osobním kontaktem s metodikem prevence předány veškeré dokumenty a příručky týkající se prevence sociálně patologických jevů. Všichni pedagogové byli a jsou proškoleni a seznamováni s novinkami v dané oblasti.

Zpracovala:

Mgr. Markéta Bezděková